

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Олена ПОЛОВЕНКО,

завідувач обласного навчально-методичного центру освітнього менеджменту та координації методичних формувань комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»

Освіта, як і всі сфери життя суспільства, зазнала сильних змін в умовах воєнного стану. Вся країна перемає, коли налаштується на марафон, в якому кожен буде робити свою справу. Українська система освіти – одна з цінностей, яку ми маємо захищати на освітянському фронті, бо від неї залежить майбутнє нашої держави. Нам, освітянам потрібно повернутись до основної нашої цілі – створювати і надавати якісну освіту. Ми повинні не тільки зберегти те що в нас було, але і продовжувати реформи Нової української школи, щоб виховати освіченого, конкурентноспроможного ціннісно-орієнтованого УКРАЇНЦЯ!

В умовах реалізації Концепції Нової української школи важливе значення набуває освітній менеджмент, який забезпечує якісні зміни в організації освітнього процесу і створює передумови для інноваційних перетворень у системі сучасної шкільної освіти. Основою для визначення тенденцій розвитку закладу загальної середньої освіти є визначення стратегічних та операційних цілей. Для цього керівникам закладу освіти та педагогічному колективу важливо розуміти зміни та причини цих змін в системі освіти, організації освітньої діяльності. На функціонування освітнього процесу впливають не тільки внутрішні, але й зовнішні чинники. Врахування зовнішніх чинників може покращувати якість освітнього процесу та сприяти розвитку закладу освіти, відкривати нові можливості. В той же час зовнішні чинники можуть блокувати наші можливості, зокрема, збільшити або зменшити фінансове забезпечення закладу освіти, що позначиться на якості освітнього процесу тощо. Освітня система школи має адаптуватися до впливу зовнішніх чинників. Серед них, можна виділити такі:

Зміна освітнього законодавства. Передбачає перегляд усіх компонентів освітньої системи та прийняття невідкладних управлінських рішень. Пріоритетним напрямом є впровадження реформи «Нова українська школа», основними складовими якої є: розбудова здорової та безпечної школи; доступність та інклюзивність освіти; реалізація компетентнісного підходу в навчанні; створення внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

Оновлення Державних стандартів і навчальних програм. Нові Державні стандарти початкової та базової середньої освіти переосмислили підхід до організації освітнього процесу: впроваджено нові механізми реалізації компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, ціннісного підходів в навчанні предметів з усіх освітніх галузей. Державні стандарти визначають мету та принципи освітнього процесу в закладах початкової та базової середньої

освіти, дають загальну характеристику змісту навчання, пояснюють вимоги до обов'язкових результатів навчання та орієнтири для їхнього оцінювання.

У Державному стандарті базової середньої освіти чітко окреслено ключові компетентності, якими мають оволодіти школярі по закінченні кожного з двох циклів – адаптаційного (5-6 класи) і базового предметного навчання (7-9 класи), та наскрізні вміння.

Зазнали змін і типові освітні програми. У них з'явився опис ключових компетентностей. До всіх навчальних предметів запроваджено наскрізні лінії «Екологічна безпека та сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека» та «Підприємливість та фінансова грамотність» тощо [9].

Це безпосередньо впливає на зміст організації освітнього процесу. Новий зміст освіти, методи та форми навчання потребують насамперед підготовки керівника до здійснення управлінської діяльності, що має взаємоузгоджуватися із Законом України «Про освіту», Законом України «Про повну загальну середню освіту», концептуальними засади Нової української школи.

Зміна демографічної ситуації. Керівникам потрібно постійно аналізувати демографічну ситуацію на державному та місцевому рівнях, прогнозувати можливі її впливи на діяльність школи.

Звертаємо увагу, що в умовах воєнного стану в Україні, заклади освіти мають організувати та забезпечити зарахування здобувачів освіти, які вимушені змінити місце навчання та/або проживання (перебування) і проживають (перебувають) в Україні чи за її межами [8].

При зарахуванні учнів до закладу освіти радимо звернути увагу на [наказ МОН України від 13.05.2022 № 438 «Про деякі питання зарахування до закладів загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні»](#) та лист МОН України від 16.04.2022 № 1/4202-22 «[Щодо зарахування до 1-го класу закладів загальної середньої освіти](#)».

Зміна статусу закладу освіти. За рішенням засновника може бути змінений статус закладу освіти. На базі школи I – III ступенів може бути створена гімназія, ліцей тощо.

Невідповідність програм підготовки педагогів до потреб сучасної школи, вимог, поставлених реформою. Зміст педагогічної освіти в закладах вищої освіти повною мірою не відповідає завданням, які ставить суспільство загальній середній освіті. Як приклад, спостерігаються проблеми з адаптацією та навчанням молодих педагогів.

Серед внутрішніх чинників, які впливають на якість організації та управління освітнім процесом, на нашу думку, слід виділити такі:

1.Налагоджена система документообігу в закладі освіти. В умовах запровадження автономії закладу освіти зростає роль документообігу. Слід зауважити, що ефективна система документообігу безпосередньо не впливає на якість освітнього процесу, проте вона дозволяє раціоналізувати ухвалення управлінських рішень, які, своєю чергою, сприятимуть якості освітньої діяльності. Виокремимо головні документи:

Статут закладу – документ, який забезпечує право на існування, діяльність і сталий розвиток школи. Нагадуємо, що статуту закладів загальної

середньої освіти необхідно переформити до **28 вересня 2022 року** (час введення в дію усіх положень ЗУ «Про освіту»).

Пункт 11 частини першої статті 15 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» визначає, що внести зміни до установчого документа юридичної особи означає викласти його в новій редакції. Варто наголосити, що статуту закладів загальної середньої освіти, що мають ліцензію на провадження освітньої діяльності, мають бути у відкритому доступі на вебсайтах закладів або їх засновників (ч.2 статті 30 ЗУ «Про освіту»).

Через проведення децентралізації, в закладах освіти Кіровоградщини з січня 2021 року змінився засновник, що зобов'язує обов'язкову зміну найменування закладу. Разом з тим потребують перегляду і інші твердження статутів і положень про філії, адже відбувалися зміни у чинному законодавстві про освіту. З огляду на це, засновнику доцільніше буде здійснити не затвердження змін і доповнень, а затвердити статут у новій редакції.

Керівникам закладів загальної середньої освіти пропонуємо скористатися таким алгоритмом при зміні статутів:

– Познайомитися з вимогами до установчих документів, які містяться у законах України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», листі МОН України від 23.04.2019 № 1/9-269 «Щодо розроблення статуту закладу загальної середньої освіти», нормативними документами, які були прийняті в галузі освіти після прийняття останньої редакції статуту.

– Обговорити зміни з батьківською та педагогічною громадськістю на зборах, засіданнях педагогічних рад і прийняти відповідне рішення на загальних зборах (конференції).

– Оформити зміни до статуту (положення про філію) або викласти статут у новій редакції.

– Підготувати ініціативний лист (клопотання) до відділу (управління) освіти про погодження змін до статуту (положення про філію) та передати відповідні документи для розгляду.

– Після затвердження засновником статуту (положення) в новій редакції – здійснити державну реєстрацію цих змін у порядку визначеному законом про державну реєстрацію.

– У разі зміни назви закладу, прийняти наказ про перереєстрування внутрішніх документів, внесення записів до трудових книжок працівників, змін в посадових інструкціях тощо.

• ***Стратегія розвитку закладу*** – це візитівка школи, що вирізняє її з-поміж інших. ***В умовах сьогодення ми маємо звернути увагу на формування та реалізацію якісної стратегії.*** Особливість такої стратегії в тому, що колектив сам визначає її наповнення. Рекомендуємо у школі провести комплексне самооцінювання за всіма напрямками перед розробленням стратегії. Стратегічні напрями розвитку закладу освіти мають визначатися з урахуванням результатів аналізу наявного стану освітніх та управлінських процесів, можливостей та досягнень закладу, передбачати перетворення слабких сторін на сильні,

визначити місію, візію, цінності закладу. Маємо дати відповіді на запитання: Куди ми рухаємось? Що відбувається в світі? Заради чого це все? Для кого ми працюємо, створюємо цінності? У що вірить команда школи, які цінності культивує? Навіщо існує ваша школа (крім загальнонавчального для всіх шкіл завдання)? Хто є нашими клієнтами? Як описати портрет випускника (початкової, базової, старшої) школи? Як зберегти команду школи в умовах війни? тощо.

Що важливо при вибудові стратегії:

- Залучати до її формування усіх учасників освітнього процесу: учнів, вчителів та батьків, засновника.

- Розуміти, що немає «правильної» чи «неправильної» стратегії.

- Розуміти, що вибудова стратегії — це колективний освітній процес.

- ***Освітня програма*** – єдиний комплекс освітніх компонентів (предметів вивчення, дисциплін, індивідуальних завдань, контрольних заходів тощо), спланованих і організованих для досягнення визначених результатів навчання (ст. 1 Закону України «Про освіту»). Звертаємо увагу, що у межах академічної автономії питання організації виконання освітньої програми та освітнього процесу є *внутрішнім питанням кожного закладу* загальної середньої освіти. Освітня програма має бути доступною й зрозумілою для всіх учасників освітнього процесу. До того ж з неї можна дізнатися, як заклад забезпечує якість освіти. Освітня програма може бути для певного рівня освіти або наскрізною, у випадку здійснення освітньої діяльності на різних рівнях освіти (з 1 по 11(12) класи), що схвалюється педагогічною радою закладу загальної середньої освіти та затверджується його керівником. При обговоренні освітніх програм акцентуємо увагу на: цілі, зміст, знання, навчальні цінності, очікувані результати; співпрацю, взаємодію учасників освітнього процесу.

У 2022/2023 навчальному році освітня програма закладу освіти може розроблятися на основі типових освітніх програм, з переліком яких можна ознайомитися на сайті Міністерства освіти і науки України [«Освітні програми»](#). У навчальному плані освітньої програми закладу загальної середньої освіти має бути конкретизовано розподіл годин на вивчення навчальних предметів (інтегрованих курсів) інваріантного та варіативного складників (обов'язкових для вивчення та за вибором).

Нагадуємо, що з 1-го вересня 2022 року розпочинаємо реалізацію Державного стандарту базової середньої освіти у 5-х класах. Такі класи навчатимуться за Типовою освітньою програмою для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженою наказом МОН України від 19.02.2021 № 235. При складанні освітньої програми рекомендуємо скористатися методичними рекомендаціями щодо особливостей організації освітнього процесу у першому (адаптивному) циклі / 5 класах закладів загальної середньої освіти за Державним стандартом базової середньої освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа» (лист МОН України від 06.08.2021 року №4.5/2303-21) та листом МОН України «Про освітні програми» (від 22 квітня 2022 р. № 1/4396-22).

Пам'ятаємо, що освітня програма є стратегічним і педагогічним інструментом для учителя, директора, учня, який навчається.

Інформуємо, що крім освітніх програм, розроблених відповідно до затверджених МОН України типових освітніх програм, заклади освіти можуть використовувати також нетипові освітні програми, які пройшли експертизу на відповідність Державному стандарту освіти, а також розробляти власні освітні програми. Як розробити власну освітню програму допоможуть [Поради державної служби забезпечення якості освіти](#).

Слід зауважити, що окрім освітньої програми, існують модельні, навчальні програми. Звертаємо увагу, що *навчальні програми розробляються для конкретного предмета (інтегрованого курсу), зміст подають у зв'язку з конкретними очікуваними результатами; простежується логіка та послідовність вивчення навчального матеріалу*. Розроблення навчальної програми – практична теорія вчителя, його професійна ідентичність.

Річний план – це планування та здійснення покрокової реалізації пріоритетів стратегії впродовж навчального року. Під час річного планування необхідно враховувати вирішення поточних проблем, виявлених у результаті самооцінювання. Визначені за його результатами шляхи вдосконалення є одним із джерел для розроблення річного плану роботи закладу освіти. Кожен заклад самостійно обирає структуру та спосіб творення річного плану. Разом з тим зазначаємо, що структура річного плану може відповідати структурі стратегії розвитку (спрощує підготовку заходів, спрямованих на виконання поставлених цілей та завдань, досягнення очікуваного результату в перспективі розвитку закладу). Річний план може бути структурований за напрямками внутрішньої системи забезпечення якості освіти. Доцільність такого підходу полягає в тому, щоб урахувати в річному плані всі аспекти освітньої діяльності, розробити модель, етапи самооцінювання освітньої діяльності. Для ефективного виконання річного плану, схваленого педагогічною радою, варто звернути особливу увагу на його оприлюднення та роз'яснювальну роботу щодо завдань, які мають бути виконані наступного року.

Внутрішня система забезпечення якості освіти – відображення системи якості освітнього процесу. Кожна школа таку систему визначає самостійно, але вона має бути орієнтована на ефективність управлінських процесів (стратегічне управління, дотримання академічної доброчесності, прозорість управління та дотримання прав учасників освітнього процесу тощо), завдяки яким відбувається розвиток освітніх процесів, реалізуються ідеї НУШ і забезпечується якість освіти та освітньої діяльності.

2. Створення мотивуючого безпечного інклюзивного освітнього простору.

Організація освітнього простору в закладі загальної середньої освіти є важливою складовою реформи НУШ. З огляду на існуючу загрозу життю і здоров'ю учасників освітнього процесу внаслідок збройної агресії Росії та оголошення в Україні воєнного стану, міграцією населення України до більш безпечних регіонів радимо при формуванні (удосконаленні) безпечного

освітнього середовища опрацювати такі нормативно-законодавчі акти та методичні рекомендації:

Наказ МОН України від 28.03.2022 № 274 «Про деякі питання організації здобуття загальної середньої освіти та освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні». URL: <http://surl.li/bznht>.

Лист МОН України від 29.03.2022 № 1/3725-22 «Про організацію освітнього процесу в початковій школі в умовах воєнного стану». URL: <http://surl.li/bznhx>

Наказ МОН України від 01.04.2022 № 290 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року». URL: <http://surl.li/bznia>

Лист МОН України від 16.04.2022 № 1/4202-22 «Про зарахування до 1-го класу закладів загальної середньої освіти». URL: <http://surl.li/bznib>

Державна служба якості освіти у співпраці з ініціативою «Система забезпечення якості освіти», що впроваджується в межах проєкту «[Супровід урядових реформ в Україні](#)» (SURGe), розробили поради для керівників шкіл щодо відновлення освітнього процесу в умовах війни: <http://surl.li/btldo>

Організація освітнього простору охоплює різні аспекти освітньої системи школи. Забезпечення комп'ютерною технікою, навчальним обладнанням, наявність доступу до Інтернету підвищують якість освітнього процесу. Проте, важливий чинник, який впливає на успішність дітей – мотивація. Саме тому ***важливо, щоб освітнє середовище мотивувало і стимулювало інтерес до пізнання, до активної життєвої позиції.*** Учні почуваються вмотивованими до активної пізнавальної діяльності, коли:

- навчаються в цікавому, естетичному, динамічному, безпечному середовищі;
- мають вибір, можуть ухвалювати самостійні рішення й нести відповідальність;
- вміння й навички, якими вони володіють, дають їм можливість упоратися з новими викликами у школі та за її межами;
- учні почуваються захищеними, потрібними, у них немає відчуття, що до них ставляться упереджено.

Мотиваційне середовище можливе лише при використанні універсального дизайну. Слід звернути увагу не лише на формування простору закладу (дизайн приміщень та обладнання), а й на педагогічні технології (технології, які передбачають можливість вибору учнем – чим займатися, що читати, які завдання виконувати; пізнавального навчання; управління стресом), атмосферу підтримки та співпраці педагогів між собою та з учнями.

При створенні інклюзивного освітнього середовища рекомендуємо звернути увагу на: вивчення нормативно-правової бази щодо організації інклюзивного освітнього середовища, роботу з батьками, підготовку та забезпечення освітнього процесу для дітей із ООП, створення команди психолого-педагогічного супроводу дитини тощо. Для самоаналізу проробленої роботи слід використати посібник [«Індекс інклюзії»](#), у якому розміщені практичні

поради, матеріали, що мають застосовуватися в закладі освіти для впровадження й розвитку інклюзії.

Нагадуємо, що кабмін затвердив [зміни](#) до порядків організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної і загальної середньої освіти. Зміни пов'язані з тим, що багато дітей з особливими освітніми потребами тимчасово переїхали в інші регіони.

3. Психологічна підтримка. Сьогодні всі учасники освітнього процесу більш, ніж будь-коли раніше, потребують психологічної підтримки і допомоги. Низку відповідних матеріалів, що постійно поповнюється, розміщено на [сайті МОН України](#), багато ресурсів пропонується громадськими організаціями в мережі Інтернет. Ознайомитися з особливостями організації психологічного супроводу в умовах воєнного стану радимо у змісті [Методичних рекомендацій МОН України щодо організації освітнього процесу у 2021/2022 навчальному році у початковій школі](#).

Державна служба якості освіти продовжує реалізацію [програми «Психологічна підтримка вчителів шкіл»](#) в онлайн-форматі. Програма передбачає надання психосоціальної та емоційної підтримки вчителям закладів загальної середньої освіти, які працюють з учнями з числа внутрішньо переміщених осіб.

Важливо залучати до освітнього процесу шкільного психолога, а якщо такого немає, – директору варто залучити психологів із громади (центрів професійного розвитку педагогічних працівників).

Тенденції щодо забезпечення психологічного комфорту учнів також важливі для успішної реалізації реформи НУШ, оскільки зміна підходів до навчання має на меті зробити перебування учнів у школі більш комфортним і безпечним. У 2022/2023 навчальному році потребує значної уваги адаптаційний період учнів п'ятих класів. Це досить довгий процес, пов'язаний зі значними проблемами як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру. Саме педагоги, батьки, психологи мають допомогти дітям.

При плануванні роботи слід звернути увагу на створення педагогічних умов забезпечення успішного адаптаційного періоду: вивчення та врахування вчителями психологічних проблем адаптації учнів до навчання в основній школі; розроблення та застосування ними відповідних розвивальних методик; узгодження змісту, форм, методів і технологій викладання навчальних предметів у 4-му і 5-му класах; узгодження змісту, форм, методів і інструментів оцінювання у 4-му і 5-му класах.

4. Використання різних форм організації навчальних занять.

При виборі форм організації освітнього процесу варто дотримуватися правила: освітній процес організовується в безпечному освітньому середовищі та здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх освітніх потреб. Одна з характеристик якісного навчання – це відповідність сучасним тенденціям, які відбуваються в суспільстві, реагування на нові умови існування. Саме тому процес навчання має спрямовуватися передовсім на розвиток умінь і навичок, а не на перевірку знань.

У рамках академічної автономії форми організації освітнього процесу визначаються педагогічною радою закладу освіти та відображаються в освітній програмі закладу освіти. Вибір форм залежить від наявності необхідних ресурсів (матеріально-технічного, кадрового, навчально-методичного, інформаційного забезпечення освітньої діяльності тощо), а також інституційних форм здобуття освіти. Окрім цього, на вибір форм організації освітнього процесу впливатимуть види діяльності, визначені в тих модельних програмах, які вибрав заклад освіти. Також вагому роль відіграє і алгоритм формування навчального плану з перерозподілом резервних годин, який обере заклад освіти.

За потреби заклад освіти може організувати індивідуальні форми здобуття освіти (зокрема екстернатну, сімейну (домашню), педагогічний патронаж), реалізовувати індивідуальну освітню траєкторію учня [5].

Але якщо говорити про якість знань, мотивацію, врахування індивідуальних особливостей дітей, індивідуальну освітню траєкторію, то класно-урочна система стрімко втрачає свої позиції. Водночас підвищувати мотивацію до навчальної діяльності можуть, наприклад, групові (кооперативні) форми роботи, проєктна діяльність тощо. Саме вони потребують максимального залучення простору класу, школи через створення мобільних робочих місць, зміни видів діяльності, вихід за межі класу і звичний простір класної кімнати. Усе це сприяє пізнавальній активності учнів, що призводить до підвищення якості результатів навчання.

Сьогодні в усьому світі пріоритетною є форма дистанційного навчання. У листі МОН України [від 06.03.2022 №1/3371-22 «Про організацію освітнього процесу»](#) рекомендовано у будь-якому варіанті використовувати наявні електронні ресурси, насамперед **Всеукраїнську школу онлайн, регіональні платформи, ресурси закладів освіти**, у тому числі приватних, про які раніше інформувало Міністерство освіти і науки України. Особливу увагу слід звернути на дітей з **особливими освітніми потребами**, внутрішньо переміщених осіб.

Наголошуємо, що навчання учнів, які належать до групи тимчасово переміщених осіб, організовують за заявою батьків у зручний для них спосіб. У класах, де навчаються тимчасово переміщені учні, рекомендовано дотримуватись гнучкості в доборі навчально-методичного забезпечення освітніх програм закладів загальної середньої освіти [4].

5. Прозорість і зрозумілість критеріїв навчальних досягнень учнів. Підкреслюємо, що критерії оцінювання в закладі освіти розробляють на основі державних нормативних документів із урахуванням культури оцінювання, сформованої у школі, шляхом їх конкретизації до окремих видів робіт та видів діяльності. Виходячи з основних ідей Нової української школи, можна сформулювати такі засади оцінювання результатів навчання учнів:

- особистісно орієнтований та компетентнісний підходи;
- орієнтування на особливості психофізичного розвитку дітей;
- чіткі та зрозумілі вимоги до навчальних результатів;
- можливість перевищувати ці вимоги;
- право учня на помилку;

- підтримка учнів у їхньому індивідуальному розвитку;
- залучення учнів до самооцінювання та взаємооцінювання.

На нашу думку, варто взяти до уваги деякі принципи оцінювання фінських шкіл, вони співзвучні з ідеями, закладеними в Концепції НУШ:

- Оцінювання є рівним.
- Оцінювання вимагає відкритості, співпраці та участі учнів: взаємодія, зворотний зв'язок, співпраця між школою та батьками.
- Оцінювання має систематичний і послідовний характер: шкільні процедури, оцінювання власної роботи учителем, цілеспрямована робота.
- Оцінювання різноманітне і проводиться досить часто.
- Оцінювання ґрунтується на цілях і критеріях.
- Оцінювання враховує вік і здібності учня.

Нові Державні стандарти описують вимоги до ключових компетентностей учнів, отже, оцінювати необхідно не обсяг засвоєних знань, а те, як ці знання будуть використані для розв'язання практико орієнтованих завдань, пов'язаних із життям.

В оцінюванні навчальних досягнень учнів важливо розрізнити **поточне формувальне оцінювання** (оцінювання для навчання) та **підсумкове оцінювання** (семестрове, річне).

Наголошуємо, що за вибором закладу освіти оцінювання може здійснюватися за власною шкалою оцінювання результатів навчання учнів. Розроблені вчителем критерії оцінювання не потребують затвердження керівниками закладу освіти. Проте, керівникам закладу освіти слід вивчати систему оцінювання здобувачів освіти через спостереження за проведенням навчальних занять, вивчення оприлюднених критеріїв оцінювання, а також розглядати це питання на засіданнях методичних формувань і педагогічної ради.

Зауважимо, що правила та процедури оцінювання розробляє та схвалює педагогічна рада, а описуються вони в освітній програмі закладу освіти. Офіційна фіксація успішності учнів має одночасно відображати реальний рівень навчальних досягнень та заохочувати школярів до нових перемог. Як досягти цієї мети в умовах сьогодення? Державна служба якості освіти розробила [поради щодо здійснення оцінювання у школах, що працюють в умовах війни](#), а МОН України надало [рекомендації](#), які потрібно врахувати під час **семестрового та річного оцінювання**.

6. Комунікація з учасниками освітнього процесу. Педагогічна діяльність учителів і навчальна діяльність учнів – це ті складові освітнього процесу, які не можуть існувати окремо одна від одної. Процес навчання відбувається в безперервній ефективній комунікації усіх учасників освітнього процесу, яка будується на засадах партнерства, недискримінації, рівноправності, ефективній та екологічній комунікації. Керівництво закладу за допомогою заходів і управлінських рішень має формувати команду закладу освіти, сприяти взаємодії учасників освітнього процесу.

Безперервний процес підвищення професійної компетентності. Актуальність професійного розвитку педагогів полягає в необхідності

підготовки вчителів до роботи за новим Державним стандартом базової середньої освіти в контексті реформування системи освіти, законодавства; посилення ролі цифрових технологій в організації освітнього процесу та активного використання технологій дистанційного навчання. Тому керівникам закладів освіти важливо відстежувати ті напрями підвищення кваліфікації педагогів, які передбачають формування, удосконалення, розвиток професійних компетентностей, що зазначені в Професійному стандарті. Один із чинників, що сприяє удосконаленню професійної майстерності вчителя – інноваційна діяльність та дослідно-експериментальна робота. Потрібно мотивувати педагогів до експертної діяльності (експертиза завдань ЗНО, підручників, участь в інституційних аудитах як освітніх експертів). На нашу думку, керівник має бути фасилітатором, який допомагає розкриватися талантам учителів та учнів.

Вивчення педагогічної діяльності не може обійтися без реалізації політики академічної доброчесності. Слід звертати увагу не тільки на дотримання принципів академічної доброчесності педагогами, але й на їх роботу щодо інформування й роз'яснення принципів академічної доброчесності учням, відсутність упередженості в оцінюванні, розроблення завдань, що унеможливають списування.

Ефективність управлінської діяльності. Ми розглянули, які внутрішні та зовнішні чинники впливають на якість освітньої діяльності, акцентували увагу на окремих домінантах діяльності керівника у відповідь на певні зміни в освітній системі школи. Для того, щоб зміни були прогнозованими, а управлінські рішення виваженими, обґрунтованими та системними, керівнику закладу освіти слід здійснювати планування, організацію, оцінювання освітнього процесу, тобто впливати на нього безпосередньо. Мета управлінської діяльності – забезпечити ефективність роботи всього закладу.

Пам'ятаємо, лідер це не той, хто веде за собою, а той хто допомагає зростати лідером кожному педагогу.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту» (від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII). URL: <https://cutt.ly/hrHPm54>
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
3. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://cutt.ly/dUHeSum>
4. Лист МОН України від 29.03.2022 № 1/3725-22 «Про організацію освітнього процесу в початковій школі в умовах воєнного стану». URL: <http://surl.li/bznhx>
5. Методичні рекомендації щодо особливостей організації освітнього процесу у першому (адаптивному) циклі / 5 класах закладів загальної середньої освіти за Державним стандартом базової середньої освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа». URL: <https://cutt.ly/MUHwuy6>
6. Наказ Міністерства освіти і науки України від 19 лютого 2021 р № 235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти. URL: <http://surl.li/mekx>
7. Наказ МОН України від 01.04.2022 № 290 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року». URL: <http://surl.li/bznia>

8. Наказ МОН України від 28.03.2022 № 274 «Про деякі питання організації здобуття загальної середньої освіти та освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні». URL: <http://surl.li/bznht>.

9. Нова українська школа. Дорожня карта реформи базової та профільної школи. Проект для обговорення/ Вакуленко Т., Гриневич Л., Лінник О. та інші; за заг. ред. Л. Гриневич. — АКМЕ ГРУП, 2021. — 46 с

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ СИСТЕМИ БЕЗПЕРЕРВНОГО НАВЧАННЯ ЩОДО РОЗБУДОВИ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Тетяна ЖЕЛЄЗНОВА,

старший викладач кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та безпечного освітнього середовища комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», кандидат педагогічних наук

Здоров'я – неоціненний дар, за який люди несуть особисту відповідальність. Поняття «здоров'я» трактується в сучасному світі не тільки як відсутність хвороб, воно також включає способи мислення і поведінки, які підвищують рівень загального благополуччя, забезпечують самореалізацію і життєвий успіх. Тобто здоровий спосіб життя охоплює різноманітні сфери життєдіяльності людини і реалізується через поведінку, конкретні дії, учинки. Безпека окремого учасника освітнього процесу, перш за все, залежить від нього самого.

Охорона праці – це система законодавчих актів і соціально-економічних, технічних, гігієнічних та організаційних заходів, які забезпечують збереження здоров'я і працездатності людини. Забезпечення здорових і безпечних умов навчально-виховного процесу, запобігання травматизму його учасників покладається на власника або уповноважений ним орган.

Навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності - це навчання працівників, учнів, курсантів, студентів, слухачів з метою отримання необхідних знань і навичок з питань, зазначених вище, або безпечного ведення робіт.

Навчання працівників з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності є важливою складовою загальної системи управління закладом, що сприяє запобіганню нещасним випадкам та професійним захворюванням на виробництві і включає в себе комплекс взаємопов'язаних заходів на виконання вимог законодавчих, нормативно-правових актів з охорони праці та безпеки життєдіяльності. У сфері освіти вказана вище система створюється керівником освітнього закладу і має передбачати підготовку, прийняття та реалізацію завдань щодо здійснення організаційних, технічних, санітарно-гігієнічних та лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на збереження життя, здоров'я та працездатності учасників навчально-виховного процесу.

Система управління охороною праці та безпекою життєдіяльності наразі широко впроваджується в практику роботи закладів та установ освіти області, але і вона потребує детальніших роз'яснень. Зокрема, це стосується саме питань